

Studium interwencji: Przyjęcie dziecka ukraińskiego do klasy 4 szkoły podstawowej

W wyniku wybuchu wojny w Ukrainie wiele ukraińskich dzieci trafiało do polskich szkół. Ze względu na nagłość i charakter pojawienia się nowych uczniów oraz wyjątkowość ich sytuacji życiowej, która spowodowała emigrację, konieczne było podjęcie przez wychowawców działań wobec klas przyjmujących oraz wobec nowych uczennic (dwóch dziewczynek), które trafiły do klasy czwartej szkoły podstawowej w jednym z miast w Polsce.

Interwencja polegała na przygotowaniu klasy przez wychowawcę do przyjęcia nowych koleżanek oraz pomocy dzieciom ukraińskim w odnalezieniu się w nowym środowisku. Działania miały charakter globalny i obejmowały zarówno uczniów, jak i rodziców. Polegały na wprowadzeniu nowych uczniów w środowisko polskiej szkoły, zadbanie o ich dobrostan fizyczny i emocjonalny, poinformowanie rodziców polskich dzieci i nauczycieli o nowych uczniach oraz ich sytuacji. Cele te zrealizowano poprzez:

- przeprowadzenie warsztatów dla uczniów w zakresie rozumienia potrzeb innych i empatii,
- pogadankę na zebraniu z rodzicami o przyjęciu nowych uczennic,
- wprowadzenie rodziców dzieci ukraińskich do grona rodziców klasy.

Opis sytuacji

Decyzją dyrekcji do klasy miały dołączyć dwie dziewczynki z Ukrainy. Uczniowie byli w klasie 4 szkoły podstawowej. Pracowali w takim gronie od klasy 1 szkoły podstawowej. Przyjęcie nowych uczniów budziło nie tylko obawy, ale i ciekawość. Klasa była podzielona na grupki. Tym razem do klasy miały dołączyć osoby z innego kraju, o innej kulturze, z innymi przyzwyczajeniami, mówiące w innym języku, w trudnej sytuacji, bo wojna zmusiła je do emigracji. Dziewczynki były wielką niewiadomą dla wszystkich. W klasie informacja o nowych osobach, dzieciach z Ukrainy, wzbudziła ogromne emocje. Był to czas zaraz po wybuchu

wojny, wszyscy chcieli pomagać, jednak nikt nie wiedział jak. Nie było wcześniej żadnych szkoleń.

Cele podjętych działań

- wzbudzenie u uczniów uczucia współodczuwania,
- budowanie klimatu tolerancji i zrozumienia,
- zwiększenie gotowości do angażowania się na rzecz innych.

Ogólny opis interwencji

Interwencja polegała na przygotowaniu klasy do przyjęcia nowych uczniów z Ukrainy.

Działanie obejmowało poinformowanie rodziców o nowej sytuacji w klasie, przeprowadzenie rozmów i warsztatów dla uczniów na temat inności, tolerancji, współodczuwania, otwartości i zaangażowania się w pomoc innym.

Dzięki temu uczniowie mogli postawić się w sytuacji nowo przybyłych uczniów, zastanowić się, czego oni oczekivaliby od nowych kolegów. Wychowawca miał nadzieję, że dzięki temu zmieni się ich światopogląd z nastawienia na „Ja” i koncentracji na własnej osobie na dostrzeganie potrzeb innych osób oraz skłoni ich do podejmowania działań prospołecznych.

Rozwijanie takiej postawy miało na celu nauczenie dzieci otwartości na innych, w tym na uczniów z Ukrainy. Nauczyciel chciał, aby dzięki tym działaniom uczniowie nie bali się inności, chętniej nawiązywali kontakt, pomagali, zbliżyli się i dostrzegali potrzeby uczniów z Ukrainy.

Szczegółowy opis działania

Pierwszy etap. Spotkanie z mamami nowych uczennic

Wychowawca klasy skontaktował się z rodzicami nowych uczennic. Uzyskał informacje o sytuacji materialnej i emocjonalnej uczennic. Zapewnił rodziców uczennic o pomocy ze strony szkoły i klasy. Wychowawca otrzymał z sekretariatu szkoły numer telefonu do rodziców nowych uczniów, a od dyrekcji informację, że rodziny uciekły z Ukrainy w pośpiechu, z jednym plecakiem, nie są zamożni i potrzebują pomocy. Problemem była bariera językowa, ponieważ wychowawca nie mówił po ukraińsku, oni nie mówili po polsku,

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

dlatego poproszono o pośrednictwo w kontaktach z rodzicami dzieci asystenta międzykulturowego zatrudnionego w szkole – osobę znającą oba te języki. Z rozmowy z mamami dziewczynek wychowawca dowiedział się, jak wyglądała sytuacja rodziny, czego najbardziej potrzebuje.

Celem pośrednim tego spotkania, ważnym z punktu widzenia integracji i dobrostanu uczniów, było zapewnienie rodzinom uczniów ukraińskich poczucia bezpieczeństwa. Wychowawca poinformował rodziny dzieci ukraińskich o chęci pomocy ze strony szkoły i rodziców z klasy, wskazał ośrodki pomocy dla uchodźców. Przydatne okazały się informacje, które dość szybko po wybuchu wojny zaczęły służyć do szkoły, np. o dofinansowaniu do obiadów dla uczniów ukraińskich.

Drugi etap. Przekazanie informacji o nowo przybyłych uczniach rodzicom i uczniom klasy przyjmującej

Wychowawca poinformował rodziców dzieci z klasy o nowych uczennicach, ich potrzebach, zaangażował rodziców uczniów w pomoc rodzinom nowych uczennic. Skontaktował się telefonicznie z rodzicami z trójki klasowej, a oni z resztą rodziców na grupie klasowej w aplikacji społecznościowej. Wśród rodziców zebrała się grupa osób, które odwiedziły rodziny ukraińskie, zorganizowali zbiórkę i zakupili najpotrzebniejszy sprzęt, ubrania, przybory szkolne dla dzieci. Rodzice zostali poproszeni również o rozmowę ze swoimi dziećmi i uwrażliwienie ich na przybycie nowych osób z Ukrainy do klasy. Uczniowie z klasy zostali poinformowani o nowych uczennicach z Ukrainy na kilka dni przed ich pierwszym dniem w szkole.

Trzeci etap. Zajęcia dla uczniów z klasy przyjmującej przygotowujące ich na przyjęcie nowych uczennic

Wychowawca przeprowadził warsztaty dla uczniów. Składały się one z dwóch części. Pierwsza miała charakter informacyjny, wprowadzała w trudną sytuację osób uciekających z Ukrainy. Miała na celu wzbudzenie uczucia troski, współczucia, oswojenia ze strachem przed nowymi uczniami. W drugiej części uczniowie wcielali się w ucznia, który nie znając

LEGACY17

UMCS
UNIVERSYTET MEDYCYNICZNY I
WIOSNA ŻYWIENIA

Інститут
законотворчості
та
інформаційних
технологій

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

języka, przybywa do szkoły w obcym kraju. Uczniowie zobaczyli, jak trudno wejść w nowe, całkiem obce środowisko i ile barier napotyka obcokrajowiec.

Zajęcia przebiegały w dwóch częściach.

- Część pierwsza

Nauczyciel zadawał pytania i prosił o wyjaśnienie słów: „tolerancja”, „nietolerancja”, „religia”, „pochodzenie”, „empatia”, „wojna”, „uchodźca”, „wygląd”, „zamożność”.

Zaprezentował krótki film pt. [„Tolerance, Dialog, Cooperation”](#).

Z pomocą nauczyciela uczniowie odpowiadali na pytania: Co powinno łączyć ludzi, a nie dzielić? Co może łączyć młodych ludzi w Waszym wieku? Jakie Wspólne zainteresowania możecie mieć?

Później nawiązano do tematu wojny w Ukrainie i uchodźców napływających do Polski.

- Część druga

Uczniowie wcielili się w nowego ucznia, który przychodzi do szkoły w obcym kraju. Odbęła się burza mózgów: Czego może się obawiać nowo przybyły? Czy jesteśmy tolerancyjni? Jak sprawić, by ułatwić start nowej osobie w szkole?

Została wyświetlona prezentacja. Uczniowie odpowiadali na pytania:

- Co to za instrument muzyczny? Z jakiego kraju pochodzi? Odpowiedź: bandura, pochodzi z Ukrainy.
- Jak nazywa się miasto widoczne na zdjęciu? Odpowiedź: Lwów.
- Jak nazywa się danie widoczne na zdjęciu? Co wchodzi w skład potrawy? Odpowiedź: barszcz ukraiński, ziemniaki, mięso, kapusta, fasola, marchew, cebula.
- Waluta, którego kraju znajduje się na zdjęciu? Jak nazywa się ta waluta? Odpowiedź: waluta ukraińska, hrywna.
- Jakie miasto znajduje się na zdjęciu? Jakie znaczenie ma to miasto dla Ukrainy? Odpowiedź: Kijów, to stolica Ukrainy.
- W jakim języku jest śpiewana piosenka? Odpowiedź: w języku ukraińskim, jest to hymn Ukrainy.

- Godło którego kraju jest na obrazku? Odpowiedź: godło Ukrainy.
- Flaga którego kraju jest na obrazku? Odpowiedź: flaga Ukrainy.
- Gdzie urodził się polski poeta, jeden z Wieszczów Narodowych Juliusz Słowacki?
Odpowiedź: w Krzemieńcu, teraz terytorium Ukrainy.
- Jakie ważne dla Ukrainy wydarzenie jest widoczne na zdjęciu? Odpowiedź:
Euromajdan lub Majdan, rewolucja w Ukrainie.

Po zakończeniu quizu nauczyciel podsumował odpowiedzi i powiedział, że ma niespodziankę dla uczniów. Wyjaśnił, że temat Ukrainy i tolerancji był poruszony, ponieważ w najbliższym czasie do klasy dołączą nowe uczennice pochodzące z Ukrainy. Poprosił o dobre przyjęcie nowej osoby. Uczniowie mogli zadawać pytania.

Warsztaty zostały przeprowadzone przed pierwszym spotkaniem z nowymi uczniami z Ukrainy. Krótki czas pomiędzy wiadomością o nowych uczniach a ich przyjściem do szkoły nie pozwolił na dogłębne przygotowania. Warsztaty zrealizowano w ramach zajęć z wychowawcą w swojej klasie.

Czwarty etap. Pierwszy dzień w nowej szkole

Podczas pierwszego dnia nowych uczennic z Ukrainie w klasie nastąpiło przywitanie, zapoznanie z klasą, przygotowanie przez klasę własnoręcznych prezentów. Wychowawca monitorował zachowania uczniów wobec nowych uczennic.

Uczennice przyszły do klasy wraz z wychowawcą. Weszły na lekcję i zostały przedstawione reszcie klasy i nauczycielowi, który w tym czasie miał lekcję. Po zapoznaniu jedna z uczennic wstała i powiedziała, że w imieniu klasy wita nowe uczennice i ma dla nich drobne upominki. Były to pudełka wypełnione słodyczami, drobnymi kosmetykami, długopisami, karteczkami i powitalnym listem od klasy. Dziewczynki usiadły razem w ławce. Prezenty były dla nich zaskoczeniem. Po skończonej lekcji uczniowie klasy przyjmującej podeszli do nowych uczennic, przedstawili się kolejno i zaopiekowali nowymi koleżankami, np. oprowadzili po szkole, próbowali wytłumaczyć zasady funkcjonowania w szkole. Ten ostatni element nie był z uczniami sztywno zaplanowany.

LEGACY17

UMCS
UNIWERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**

Piąty etap. Monitorowanie zachowań uczniów w klasie i reagowanie na bieżące sytuacje

Wychowawca stale monitorował relacje między uczniami, zachował czujność i reagował na bieżące sytuacje i potrzeby.

Ograniczenia czasowe

W ciągu tygodnia od momentu otrzymania informacji o pojawieniu się nowych uczennic rozpoczęto przygotowania do przeprowadzenia warsztatów. Zorganizowanie pomocy dla rodzin uczennic przez rodziców uczniów klasy zajęło kilka pierwszych miesięcy od ich przybycia do Polski. Monitorowanie zachowań klasy wobec nowo przybyłych odbywało się stale.

Ocena skuteczności interwencji

Klasa bardzo dobrze przyjęła nowe uczennice. Na początku uczniom trudno było się porozumieć ze względu na barierę językową. Nowe uczennice z Ukrainy wstydziły się mówić po polsku. Szybko jednak ta bariera została przełamana. Do kontaktu z klasą i nauczycielami używały tłumacza w telefonie. Gdy czegoś nie wiedziały, próbowały to pokazać. Gdy zobaczyły, że nikt nie śmieje się z nich, gdy nie mogą się porozumieć, a wszyscy starają się pomóc, dziewczynki nabrały większej pewności. Uczennice nawiązały kontakt z klasą. Zostały dodane do grupy klasowej na komunikatorze społecznościowym. Brały udział w wydarzeniach z życia klasy. Wywiązały się nowe przyjaźnie.

Rodzice uczniów bardzo zaangażowali się w pomoc rodzinom dzieci ukraińskich, dzięki czemu zostało wzmocnione poczucie bezpieczeństwa. Rodzice klasy przyjmującej stale kontaktowali się z rodzinami uczniów ukraińskich. Z czasem w szkole zaczęli pojawiać się rodzice uczniów ukraińskich. Uczniowie przychodzili na zebrania z rodzicami, podczas rozmów dziękowali za okazane serce i pomoc.

Analiza ryzyka

Niechęć uczniów do przyjęcia nowych, obcych uczniów do klasy. Zamknięcie się uczniów na nowe doświadczenia

Uczniowie mogą się bać, że cała uwaga skupi się na nowych ukraińskich uczniach i będą inaczej traktowani. Zadaniem wychowawcy i innych nauczycieli jest pokazanie, że wszyscy są jednakowo traktowani i oceniani.

Brak porozumienia i odrzucenie ze względu na barierę językową

Na początku bariera językowa była przeszkodą, ale uczniowie szybko znaleźli sposób na porozumiewanie się. Nawzajem uczyli się swoich języków. Wystarczyło ich odpowiednio zmotywować.

Wskazówki dla praktyki

- Zaangażowanie specjalisty, np. pedagoga czy psychologa szkolnego, do przeprowadzenia warsztatów o inności, tolerancji, empatii.
- Zaangażowanie całej klasy w przygotowanie do przywitania nowych uczniów. To pomaga nawiązać więź z nowymi uczniami jeszcze przed ich poznaniem. Można zorganizować zajęcia np. podczas godziny wychowawczej, na których uczniowie wysłuchają historii nowych uczniów, a potem przeprowadzić pracę w grupach, w trakcie której uczniowie sami zdecydują, co chcą zrobić, aby nowi uczniowie nie czuli się obco w nowym otoczeniu.
- Przeprowadzenie zajęć integracyjno-zapoznawczych, rozmowa o inności, zapoznanie nowych uczniów z zasadami obowiązującymi w polskiej szkole. Takie zajęcia powinny być przeprowadzone już po przybyciu nowych uczniów do klasy wraz z nimi. Nowi uczniowie mogą opowiedzieć wtedy o swojej dotychczasowej szkole, pozostałe dzieci mogą zadawać im pytania i odwrotnie. Polska szkoła różni się od ukraińskiej chociażby systemem oceniania. Będzie to też dobra okazja do integracji z nowymi uczniami.

- Zaangażowanie nowych uczniów w różne działania wraz z innymi uczniami w grupach na lekcjach przedmiotowych.
- Stałe monitorowanie zachowania uczniów wobec siebie. Obserwowanie uczniów podczas lekcji, na przerwach i podczas wyjść. Co jakiś czas należy przeprowadzać anonimową ankietę wśród uczniów w klasie, w której będą mogli opisać, jak widzą klasę.

UMCS
UNIVERSYTET MIASTECIA CALICIA

.... **SI.** Funded by
**Swedish
Institute**